

15 APRIL 2010

STOCKHOLM MEETING
En universitetsturné
om unga forskares
möjligheter och villkor

FROM NOBEL PRIZE®
TO COMMERCIAL USE
AND IMPROVED DAILY LIFE

– STOCKHOLM MEETING 2010

UTGIVARE: NATURVETARNA

REDAKTÖR: MARITA TERÄS

TEXT: LARS-ERIK LILJEBÄCK, ROSEMARI SÖDERGREN,
MARITA TERÄS, MARTIN WIKSTRÖM

FORM OCH LAYOUT: KATARINA BENGTTSSON

FOTO: LARS-ERIK LILJEBÄCK, ROSEMARI SÖDERGREN, MARITA TERÄS

Innehåll

- 1.** Inledning
- 2.** Akademiskt karriärsystem
- 3.** Forskningsfinansiering
- 4.** Infrastruktur
- 5.** Mobilitet
- 6.** Kreativitet
- 7.** Arrangörernas ställningstaganden

Intensiva diskussioner

Under februari och mars diskuterades yngre forskares villkor och betydelse för Sverige livligt under den forskningspolitiska turné, som Naturvetarna, Stiftelsen för Strategisk Forskning och Kungl. Vetenskapsakademien anordnat. Syftet var till stor del att utbyta erfarenheter med forskare, doktorander, universitetsföreträdare och näringslivsrepresentanter för att samla idéer till Stockholm Meeting.

I dagens internationaliserade värld är forskning och innovation i världsklass absolut nödvändigt för att Sverige ska fortsätta att vara en högteknologisk och

konkurrenskraftig kunskapsnation. Här spelar de unga forskarna en central roll. Sverige behöver kunna attrahera och behålla toppforskare i internationell konkurrens. För detta

Rundabordssamtal anordnades på universiteten i Uppsala, Lund, Linköping, Umeå och Göteborg. Bilden är från samtalen i Uppsala.

”

DET ÄR DE unga forskarna som gör de stora och banbrytande upptäckterna.”

**JOSEPH NORDGREN, VICEREKTOR
TEKNISK-NATURVETENSKAPLIG
FAKULTET, UPPSALA UNIVERSITET**

behövs resurser och ett välfungerande forsknings- och innovations-system.

Under februari och mars 2010 anordnade Naturvetarna, Stiftelsen för Strategisk Forskning och Kungl. Vetenskapsakademien en forskningspolitisk turné till fem svenska universitet med syftet att diskutera yngre forskares villkor och betydelse för Sverige. De som deltog i diskussionerna var forskare, doktorander, universitetsföreträdare och näringslivsrepresentanter. Ett annat syfte var att samla information inför

Stockholm Meeting, en forskningspolitisk konferens som äger rum den 15 april 2010 i Aula Magna på Stockholms universitet. Vid konferensen kommer representanter för samtliga riksdagspartier och åtskilliga organisationer och myndigheter att närvara för att diskutera de yngre forskarnas situation.

Syftet med denna skrift är att sammanställa resultaten från den forskningspolitiska turnén. De olika seminarierna var möten mellan personer med många olika åsikter, bakgrund och erfarenheter. Samtidigt

”

KUNSKAP, KÄRLEK OCH DEMOKRATI måste hela tiden återerövas. För Sveriges del handlar det om överlevnad. Enligt Globaliseringsrådet är det just inom de kunskapsintensiva branscherna som antalet jobb ökar.”

JÖRGEN OHLSSON, NATURVETARNAS FÖRBUNDSREKTÖR

”

SVERIGES FRAMTID ÄR helt beroende av stark forskning och forskning är helt beroende av unga forskare.”

**ANNA BLOM, PROFESSOR I
MEDICINSK PROTEINKEMI,
LUNDS UNIVERSITET**

var åtskilliga kommentarer likartade. Denna skrift gör inte anspråk på att vara fullständig utan är ett försök att sammanfatta några av de vanligaste frågorna och åsikterna.

Texten är tematiskt indelad, men ordningen och omfattningen ska inte ses som en prioritering. Det är också viktigt att poängtera att de åsikter som framfördes under turnén och är inkluderade i denna skrift inte nödvändigtvis sammanfaller med Naturvetarnas, Stiftel-

sen för Strategisk Forsknings eller Kungl. Vetenskapsakademiens syn. Vi hoppas att denna text ska fungera som ett av flera idéunderlag inför Stockholm Meeting och bidra till att göra Sverige till en bättre och mer attraktiv plats för forskning och innovation i internationell toppklass.

Svensk forskning och världen

Sverige är en högteknologisk kunskapsnation med forskning och innovation, som delvis är av yppersta världsklass. För att Sverige långsiktigt ska kunna konkurrera i en allt mer internationaliserad värld, krävs dock förändringar i forsknings- och innovationssystemet. Det hävdas ofta att Sverige är bland de länder i världen där det investeras mest i forskning och utveckling (FoU) som andel av BNP.

Sveriges offentliga investeringar i civil forskning är dock fortfarande alltför små och mindre än åtskilliga jämförbara länders. Näringslivets FoU-investeringar i Sverige är också alltför beroende av ett fåtal stor-

företag. Att Sverige hamnar i topp i många innovationsindex är därför delvis missledande. Den strategiska kopplingen mellan forskning och innovation behöver stärkas i Sverige.

Inom forskningen är ett internationellt arbetssätt med samarbeten och utländsk finansiering inget nytt. Samtidigt har de internationella inslagen ökat. EUs forskningsfinansierande program, ett ökat beroende av utländska forskningsanslag, en ökad förekomst av utländska forskare vid svenska universitet och en ökad mobilitet är tydliga tecken på detta. Den förändrade verkligheten kräver åtgärder inom systemen för forskning och innovation, bland annat vad gäl-

ler de akademiska karriärsystemen, anslagssystemen, anställningsförhållanden, de sociala trygghetssystemen och universitetens styrning.

Behovet av att minska barriärerna mellan näringslivet och högskolan diskuterades under seminarierna liksom universitetens behov av att själva utveckla egna strategier för att anpassa sig efter sina omständigheter och öka sin konkurrenskraft. Detta får samtidigt inte inkräkta på den nyfikenhetsbaserade forskningens frihet. Finansieringen av fri forskning, som är oberoende av olika organisationers strategier, måste säkras. Här har forskningsråden en mycket viktig roll att fylla. #

” EN SKÖNHETSTÄVLING FÖR att attrahera högkvalificerad personal, anläggningar och kapital pågår för fullt. Tyvärr har svenska lärosäten sällan möjlighet att erbjuda lika goda resurser som internationella toppuniversitet.”

**MARTIN WIKSTRÖM, PROGRAMCHEF FORSKNINGS-,
UTBILDNINGS- OCH INNOVATIONSPOLITIK, NATURVETARNA**

Inga tydliga karriärvägar

Avsaknaden av tydliga karriärvägar, korta anställningar, bristande jämställdhet och alltför små anslag är några av de problem som akademien brottas med idag. För att Sverige ska vara ett attraktivt land att bedriva forskning i krävs ett flertal åtgärder. Långsiktig finansiering och en tydlighet, när det gäller vad som förväntas, efterfrågades av många.

Rekryteringen av unga forskare är en av de viktigaste frågorna för närvarande, inte minst då vi står inför stora pensionsavgångar. Det finns dessutom fortfarande jämställdhetsproblem inom akademien med alltför få kvinnliga professorer. Sverige måste vara ett attraktivt land att förlägga forskning i, och skatteincentiv och liknande initiativ kan vara nödvändiga för att Sverige ska kunna konkurrera med andra länder om forskare och de forskningsintensiva företagen.

I det svenska akademiska systemet finns, även om några högskolor tagit mindre lokala initiativ, idag inte några tydliga karriärvägar och alltför många korta anställningar. Det krävs en ökad grad av långsiktighet i tjänstetillsättningarna och

**DET SVENSKA
AKADEMISKA
karrjärsystemet
liknar i mångt och
mycket ett förlegat
lärlingssystem.”**

**HENRIK OTTOSSON, FORSKARE VID
INSTITUTIONEN FÖR BIOKEMI OCH
ORGANISK KEMI, UPPSALA
UNIVERSITET**

ett mer transparent tjänstesystem. Forskarassistenttjänsten är normalt fyra år lång – en ofta alltför kort tid för att hinna utföra nyskapande forskning – och följs inte av någon tydlig fortsättning. De forskar- och

lektorstjänster som förekommer är relativt få och ofta, till skillnad från de vanliga forskarassistenttjänsterna, kopplade till en bestämd, ibland relativt snäv, ämnesbeskrivning. Detta utgör ett stort problem och medför att Sverige kan upplevas som ett mindre attraktivt land för utländska forskare.

Till detta kommer att de anslag som är kopplade till forskarassistent-

”

BYT UT SUPERHJÄLTARNA
mot specialisterna.”

MATTIAS ALENIUS,
FORSKARASSISTENT
NEUROVETENSKAP,
LINKÖPINGS UNIVERSITET

tjänsten är alltför små och avsevärt begränsar möjligheterna till en bra start som oberoende forskare. Det är nödvändigt att de forskare som rekryteras till universitet och högskolor har tillräckliga medel för att utföra sin forskning. Alltför

– Frågan är hur vi kan ta de disputerade vidare. Forskarassistentprogrammen är små och måste utvecklas, sa Olle Stendahl, professor Linköpings universitet och ledamot i Vetenskapsrådets styrelse. Till vänster turnéns moderator Stig Roland Rask.

många unga forskare lever på många små anslag, vilket medför ett alltför intensivt sökande efter pengar. En förekommande åsikt var att forskarassistenttjänsten borde utformas som ett paket, där också en doktorandtjänst och stöd från institutionen under minst fem år ingår.

Under seminarierna efterlystes, vid upprepade tillfällen, ett akademiskt karriärssystem liknande det amerikanska *tenure track*, där forskarassistenten har fem till åtta år på sig och utvärderas vid flera tillfällen. Om dessa utvärderingar utfaller positivt, omvandlas tjänsten till en tillsvidareanställning vid den ursprungliga tjänstetidens slut. Systemet är inte helt okomplicerat och innebär ofta en stark konkurrens. Samtidigt fungerar det, där det fungerar väl, som ett tydligt och transparent karriärssystem. Det är

viktigt att det finns en tydlighet i vad en forskarkarriär innebär och vad som förväntas av forskaren.

Flera ansåg också att det behövs förändringar av systemen för utvärdering och meritering av forskare. En del menade att patent, licenser, undervisning och tvärvetenskap behöver uppvärderas. Vid seminarierna framfördes också att de svenska universiteten idag ofta inte har tillräcklig kontroll över rekryteringen till forskarassistenttjänsterna, eftersom anslagen ofta kommer från ett forskningsråd. Detta kan medföra att universitet och institutioner har svårt att utveckla egna strategier. Eftersom universiteten, enligt regeringen ska bli mer självstyrande är detta en utmaning. Samtidigt är det mycket viktigt att släppa fram fri och oberoende nyfikenhetsbaserad forskning, som ofta kommer med

VI MÅSTE HA tydliga karriärvägar med ett fungerande urvalssystem och tester. Nu finns risken att unga forskare dör sväldöden."

GÖRAN SANDBERG, REKTOR UMEÅ UNIVERSITET

FOTO: MATTIAS PETTERSSON, UMEÅ UNIVERSITET

”

Om man någon gång hittar en människa som är bra på något, låt honom fortsätta med det.”

FREDRIK ROSENQVIST, SAAB VENTURES

verkligt nya idéer.

En ytterligare åsikt var att unga forskare idag tvingas vara ”superhjältar” och bra på att forska, undervisa, administrera, föra ut forskningen och lobba samtidigt. Ett förslag som framfördes var att byta ut ”superhjältarna” mot specialister, som får fokusera på ett specifikt område. Från näringslivsföreträdare framfördes att folk måste få vara specialister. Samtidigt ansåg andra att det är viktigt att duktiga forskare kommer ut i undervisningen.

Det kan vara bekymmersamt att en ny forskarassistent ofta förväntas vara en oberoende forskargruppsledare direkt. För många är det alltför tidigt och det är inte heller självklart

att ”alla” som arbetar med akademisk forskning ska bli oberoende forskare framöver. Även modellen med större forskargrupper, ledda av en eller ett fåtal forskningsledare, kan vara positiv. Med nuvarande storlek på anslag från Vetenskapsrådet och andra finansierare upplevs det dock som mycket svårt att finansiera sådana grupper.

Det ansågs också viktigt att poängtera att vi visserligen behöver säkerställa rekryteringen av duktiga forskare till våra högskolor, men att de flesta som studerar naturvetenskap, teknik och matematik inte kommer att verka inom den akademiska forskningen. Många disputerade behövs inom andra verksamheter. #

Mer pengar per forskare

En vanlig åsikt är att resurserna per forskare är för små. Med färre forskargrupper skulle det bli möjligt för fler forskare att få forska ostört under längre perioder. I dagens system finns också en uppenbar risk att nydanande forskning får stå tillbaka för de mer säkra projekten.

Forskningsfinansiering diskuterades intensivt under turnén. Många ansåg att Sverige och EU måste öka tillgängliga offentliga medel för forskning avsevärt. Vid flera tillfällen nämndes att EU bör dubblera sin forskningsbudget under de närmsta tio åren och att det behövs större resurser för den nyfikenhetsbaserade forskningen. Vid några tillfällen framfördes att även Vetenskapsrådets anslag i viss mån tenderar att styras mot behovsrelaterad forskning. Det är ett pedagogiskt problem att få politiker och skattebetalare att se nyttan av nyfikenhetsbaserad forskning.

En återkommande åsikt var att de tillgängliga resurserna per forskare är alltför små och att det finns alltför många forskargrupper i förhållande till tillgängliga anslag. Det är nödvändigt att de forskare som finansieras får tillräckliga medel, så att de

Unga forskare behöver "forskarro". På bilden forskare vid Umeå universitet.

kan forska ostört under en relativt lång tid. Uttrycket "forskarro" myntades vid ett av seminarierna. Även om ansökningar om forsknings-

anslag är en viktig mekanism för definition av forskningsprojekt och för prioriteringar i systemet, får de inte ta alltför mycket tid i anspråk.

Det anfördes att forskningsanslagen från Vetenskapsrådet borde ha en längre löptid än de nuvarande tre åren och dessutom vara större. De olika typerna av strategiska satsningar som görs ansågs av en del vara problematiska. Ett förslag var också att införa speciella anslagsformer för hög-riskforskning med potentiellt stor "avkastning". Forskningsråden har en mycket viktig roll för att säkra en objektiv bedömning utan hänsyn till ämnesområdesgränser eller strategier.

Vad gäller fakultetsanslagen så ut-

”

FÖR UNGA forskare handlar det om att få hålla på under hyfsat lång tid. Annars blir det kvartalsforskning.”

NALLE JÖNSSON,
PROFESSOR VID INSTITUTIONEN
FÖR FYSIK, KEMI OCH BIOLOGI
PÅ LINKÖPINGS UNIVERSITET

tryckte åtskilliga seminariedeltagare att dessa behöver vara tillräckliga för att medge ett bättre basstöd för forskningen på institutionerna. Förr i tiden kunde det, relativt sett, starkare basstödet per forskningsledare medföra att forskare vågade ge sig på mer riskfyllda projekt ovanpå de "säkra" forskningsprojekten. Den nuvarande situationen, där vissa högskolor är externfinansierade till en mycket stor andel, kan leda till instabilitet och sänka kvaliteten. #

”

FRAM TILL FÖR tjugo år sedan hade professorerna fakultetsanslag, pengar till lön och resurser. Då fanns det fler vågade projekt, man vågade testa allt möjligt. Det är omöjligt idag.”

LARS RASK, VD FÖR STIFTELSEN FÖR STRATEGISK FORSKNING

Hushålla med resurserna

Dyrbar och tekniskt avancerad apparatur är ofta en nödvändighet inom den naturvetenskapliga forskningen. För ett effektivt nyttjande krävs att den ingår som en del i forskarmiljön och kan nyttjas av fler. Nationella och multinationella centra samt tekniskt kunnig personal är också viktigt.

Den tekniska utvecklingen går snabbt och modern naturvetenskaplig forskning kräver ofta tekniskt avancerad och dyrbar utrustning. Ett återkommande tema under diskussionerna

var därför behovet av tillgänglig infrastruktur. En ung forskare har sällan tillräckliga medel för att köpa all den utrustning som behövs och många enskilda investeringar i apparatur är ofta ett ineffektivt sätt att

– Det är väldigt kreativt att byta institution, men infrastrukturen måste hänga med, påpekade Marica Ericson, forskarassistent vid institutionen för fysik, Göteborgs universitet, som har erfarenhet av just detta.

VI MÅSTE SE på unga forskares situation som helhet, det måste till exempel gå att ha en familj samtidigt.”

EMMA SPARR, FORSKARASSISTENT PÅ AVDELNINGEN FÖR FYSIKALISK KEMI PÅ LUNDS UNIVERSITET

FOTO: AGNES ZETTERGREN

utnyttja resurserna. Därför är det viktigt att nödvändig utrustning i möjligaste mån finns tillgänglig i forskningsmiljöerna, genom samarbeten eller genom nationella resurser. Vissa typer av storskalig och dyrbar utrustning och tjänster behöver vara tillgängliga genom nationella eller multinationella centra. Aktuella exempel är de amerikanska investeringarna i teknikutvecklingscentra, molekyl databaser och *high throughput screening* (HTS). I Europa finns exempel på sådana

investeringar vid exempelvis European Molecular Biology Laboratory (EMBL) i Heidelberg.

Samtidigt som det är viktigt med investeringar i infrastruktur, så är det också av vikt att det finns personal med teknisk expertis. Dessa behöver inte nödvändigtvis själva vara aktiva som forskare men bör ofta vara disputerade. Forskare behöver ett bättre stödsystem med utrustning, tekniska experter och administratörer för att kunna utföra sitt arbete på bästa sätt. #

Förhindra inlåsning

Kreativiteten gynnas av rörlighet, såväl geografiskt som mellan den akademiska världen och övriga samhället. Dagens akademiska system för meritering, där publicering överskuggar allt annat, motverkar mobiliteten. Det gör också ett näringsliv som inte ser värdet av akademiska meriter.

En mycket vanlig åsikt var att det är nödvändigt och meriterande med rörlighet såväl geografiskt som mellan olika typer av organisationer, företag och universitet. För forskare är det viktigt med nya intryck och att möta andra synsätt än det egna. För yngre akademiska forskare inom naturvetenskap är det viktigt att byta forskarmiljö efter disputationen och en postdok utomlands är synnerligen meriterande. Vissa ansåg att vi i Sverige är alltför dåliga på att flytta. Därför behöver sådan

mobilitet stimuleras starkare. Flera av seminariedeltagarna hävdade också att fler unga forskare bör byta forskningsområde efter disputationen – åtminstone inom det bredare forskningsfält där man arbetar. Den typen av rörlighet upplevdes av en del som alltför liten, vilket kan vara negativt då det ofta är de yngre forskarna som är mest kreativa.

Ett ökat utbyte mellan högskolorna och det övriga samhället bör komma till stånd för att effektivare föra ut och ”nyttiggöra” forskningsresultat samt för att effektivare utnyttja den

FINANSIÄRERNA BÖR ERBJUDA en möjlighet att åka utomlands under kortare perioder, istället för under ett till två år, gärna upprepade gånger.”

PAM FREDMAN, REKTOR GÖTEBORGS UNIVERSITET med anledning av problemen att komma iväg på en postdok för forskare med familj.

”

ADJUNGERADE PROFESSORER ÄR ett bra sätt att överföra kunskap.”

HEIJE WESTBERG, AVDELNINGSCHEF PÅ VOLVO TECHNOLOGY

kunskap som finns vid högskolorna. Idag är det ofta svårt att röra sig mellan den akademiska världen, näringslivet och den offentliga sektorn. Att återkomma till den akademiska världen efter att ha arbetat i näringslivet är komplicerat, eftersom det är svårt att få finansiering eller tjänst vid högskolan utan att kunna visa upp en egen löpande vetenskaplig publicering.

Det finns även ”inlåsningstendenser” åt andra hållet. Långvarigt arbete inom akademien kan medföra att man blir mindre attraktiv för näringslivet och universitetsvärlden kan bli den enda ”möjliga” karriären.

Även om detta inte är okomplicerat i andra länder heller, upplevs ändå denna typ av rörlighet som lättare i exempelvis USA.

Vid en del amerikanska universitet är det också positivt och meriterande att ha egen näringsverksamhet och akademisk forskning simultant. Vissa amerikanska universitet värderar patent högt vid anställning av forskare.

Samtidigt är det viktigt att inse att det inte är önskvärt att alla forskarutbildade stannar inom akademien. Disputerade behövs inom exempelvis näringslivet, skolan, myndigheter och politiken. #

En kreativ forskningsmiljö

Möten, gärna informella, ansågs gynna kreativiteten. Att riva barriärer, såväl mellan akademien och näringslivet som mellan fakulteter var andra kreativa förslag. Många hävdade också att ett generöst ledarskap och forskare som vågar vara lite olydiga bidrar till de stora upptäckterna.

Under de fem seminarierna diskuterades vad som definierar en kreativ forskningsmiljö. Detta är ett mycket svårt ämne, vilket visade sig i de många personliga åsikterna. Tydligt är dock att vissa miljöer lyckas vara

mer kreativa än andra mätt med exempelvis antal publikationer och citeringar.

En internationell miljö med många informella möten mellan forskare från olika discipliner kan vara starkt stimulerande. Vissa

Ett gott ledarskap, minskad publikationsstress, ökat samarbete mellan disciplinerna och forskare som vågar bedriva skunk work anses gynna kreativiteten. På bilden deltagare i Göteborg.

”

VI HAR EN konstig inställning till misslyckanden i Sverige, att man inte kan få misslyckas och gå vidare.”

**MATS BENNER, PROFESSOR FORSKNINGS-
POLITISKA INSTITUTET, LUNDS UNIVERSITET**

ansåg till och med att indelningen i fakulteter och ämnen är artificiell och borde tas bort. Mentorskap, ledarskapsprogram och nätverk sågs ofta som positiva.

Forskarmiljöer innehåller ofta både konkurrens och beroende, vilket kan vara en svår ekvation för forskningsledarna. Flera personer ansåg att det är de unga forskarna som ”gör de stora sakerna” och att de bidrar med många nya tankar.

Stöd, tillit, självförtroende och frihet var nyckelord. Genom att så snart som möjligt bli ”bäst” på något byggs självförtroende och man får energi.

Att hinna med sin forskning och kombinera detta med administration, undervisning och familjeliv kan vara komplicerat. Detta gäller kanske i synnerhet för yngre kvinnor. Under de olika diskussionerna hävdades ibland att en viss

”

SUPPORT, TRUST, CONFIDENCE, FREEDOM är fyra pusselbitar för att nå framgång.”

**SUPARNA SANYAL, FORSKARE VID INSTITUTIONEN
FÖR CELL- OCH MOLEKYLÄRBIOLOGI, UPPSALA**

otrygghet kan vara främjande för kreativiteten. Den dominerande uppfattningen var dock att trygghet, åtminstone under längre perioder, är nödvändigt för att man ska kunna vara kreativ. Oron för den egna ekonomin och anställningen får inte överväga.

Det är inte självklart att alla unga forskare ska starta egna grupper.

Även större forskargrupper med fokus på specifika forskningsområden behövs och för detta krävs fler mellantjänster. Det är också viktigt att inte fler anställs än vad organisationen mäktar ta hand om. Institutionerna måste ta bättre hand om sina anställda och tydligt visa vilka möjligheter och alternativ som finns. Miljöer som stödjer

– Finns det någon kvalitetskontroll av era handledare? Ni sätter ju er framtid i deras händer, menade Lars-Erik Nyström, research director GE Healthcare, som efterlyste något liknande Råd & Rön för doktorander.

”

JAG VILL SE mer av självständiga tänkare som vågar ifrågasätta och utmana. Att vara forskare är att vara konstnär.”

**THOMAS EDLUND, FORSKNINGSCHEF
PÅ BIOTEKNIKFÖRETAGET
BETAGENON OCH PROFESSOR
VID UMEÅ UNIVERSITET**

sina medarbetare bör belönas, och det är också centralt att visa på att det finns andra karriärvägar inom akademien än den renodlade forskarkarriären.

Åtskilliga uttryckte en oro för att forskningen i alltför hög grad utförs av doktorander. Till detta kommer att dessas publikationskrav samt begränsade tid kan vara hämmande för kreativiteten.

Minskade barriärer mellan akademin och näringslivet sågs som positivt, liksom ett ökat utbyte mellan olika typer av organisationer. Det

behövs fler möten mellan dem som gör innovationer och dem som gör pengar. I Sverige behövs också en mer positiv syn på entreprenörskap. Slutligen framfördes att det måste bli ”tillåtet” med en ökad risktagning inom svensk forskning. #

VAD ÄR SKUNK WORK?

Uttrycket används i olika sammanhang för att beskriva ett projekt som befinner sig lite vid sidan av, inte utsätts för eller kanske rentav struntar i sedvanliga rapporteringsregler eller företagsekonomiskt kvartalstänkande inom ett stort företag, eller bedrivs i en gråzon mellan företag, högskola och rent privata initiativ på fritiden. Välkända tidiga svenska projekt som kallats för *skunk works* är till exempel Losec från Astra, samt AXE-växeln och mobiltelefonen från Ericsson.

Arrangörernas ställningstaganden

Naturvetarna, Stiftelsen för Strategisk Forskning och Kungl. Vetenskapsakademien har tillsammans en avsevärd erfarenhet av och kunskap om forskningssystemen i Sverige och andra länder. Efter att den forskningspolitiska turnén avslutats kan vi återigen konstatera att det finns betydande problem i det svenska systemet. Inte minst måste förståelsen för den naturvetenskapliga forskningens avgörande betydelse för Sveriges framtid förbättras bland politiker och allmänhet.

De åtgärder som behövs rör sig inte enbart om tillskott av ekonomiska medel till forskningen utan också om andra åtgärder. Några exempel:

- Forskningspolitiken behöver bli mer långsiktig. Skapa blocköverskridande forskningspolitiska överenskommelser med avsevärt längre löptider än idag.
- Intresset för och kunskapen om naturvetenskap och teknik måste stimuleras bland barn och ungdomar för att säkerställa det långsiktiga behovet av forskare och annan högteknologisk arbetskraft.
- De offentliga investeringarna i civil forskning måste öka.
- Forskare, som rekryteras till akademien, måste ha tillräckliga resurser för att kunna utföra sin forskning effektivt och långsiktigt – så är det inte idag.
- Investeringar i infrastruktur för forskningen och personal med teknisk kompetens behövs i högre grad än idag.

- Forskarassistenttjänsten – då forskaren ska etablera sig som forskare och visa sin kreativitet – är bara fyra år lång och ingen formell koppling finns till mer seniora tjänster. Detta är starkt hämmande för kreativiteten och rekryteringen. Det akademiska karriärsystemet är inte transparent vilket det måste bli.
- Forskarmobiliteten, såväl geografiskt som mellan akademiska institutioner, mellan högskolor, näringsliv och den offentliga sektorn, behöver förbättras avsevärt. De ”inlåsningstendenser” som finns idag måste motverkas.
- Incitamenten för att investera i forskare och forskning behöver förbättras. Skattelättnader för investeringar i forskning är positivt.

Om Sverige i framtiden ska kunna hävda sig i en globaliserad värld med stark konkurrens, måste förhållandena för forskning och innovation förbättras kraftigt. Ovanstående förslag är några steg på vägen.

Madelen Nilsson

Madelen Nilsson
Förbundsordförande
Naturvetarna

Lars Rask

Lars Rask
Verkställande direktör
Stiftelsen för Strategisk Forskning

Gunnar Öquist

Gunnar Öquist
Ständig sekreterare
Kungl. Vetenskapsakademien

DENNA SKRIFT ÄR en sammanställning av de tankar och idéer som kom fram under den universitetsturné som Kungl. Vetenskapsakademien, Sacoförbundet Naturvetarna och Stiftelsen för Strategisk Forskning arrangerade i februari och mars som avstamp för årets Stockholm Meeting. Rundabordssamtal ägde rum på Uppsala universitet, Lunds universitet, Linköpings universitet, Umeå universitet och Göteborgs universitet.

Stockholm Meeting är en arena för att diskutera hur naturvetenskaplig forskning kan komma samhället till gagn. Eftersom dagens forskare har helt andra förutsättningar än tidigare generationer av forskare, är unga forskare i fokus för årets möte. Den stora frågan är hur villkoren för att bedriva forskning påverkar Sveriges möjligheter att fortsätta vara en framgångsrik forskningsnation.

